

REPORTAGE

De Heksen van Boetsja jagen op kamikazedrones. 'Je sterft maar één keer, dus waarom zou je er nerveus over zijn?'

Vrijwilligers van de Heksen van Boetsja tijdens een gevechtstraining. — FOTO KOSTYANTYN CHERNICHKIN

Oorlog in Oekraïne Oekraïne zoekt naar manieren om een manschappentekort te voorkomen en kijkt daarbij steeds vaker naar vrouwen. Vrijwillige luchtafweerbrigade Heksen van Boetsja neemt alvast een voorschot.

Simone Peek vanuit Boetsja

30 juli 2025 Leestijd 6 minuten

De zon gaat onder met een show. Grote bloemkoolwolken kleuren oranje, de lucht als Passoã-jus. Dan drijven asblauwe wolken over. Het slot: een heldere sterrenhemel met een nagelrandje maan. Terwijl de lucht verkleurt, klinkt keer op keer de schaterlach van Calypso - een van de *Heksen van Boetsja*.

Calypso - nom de guerre - is de eerste 'heks' en ondercommandant van de illustere vrijwilligerseenheid. Het is een mobiele luchtafweerbrigade die grotendeels bestaat uit vrouwen - vandaar de geuzennaam. De heksen patrouilleren ten noordwesten van Kyiv. Met

een zware mitrailleur Browning M2, een pick-up truck, live radarinformatie en een warmtebeeldkijker jagen ze op Russische kamikazedrones rond het bosrijke stadje Boetsja.

„In de winter van ‘23 op ‘24 was het koud, we hadden maar twee tot vier uur elektriciteit per dag, zoveel uren in het donker. Het was gekmakend”, zegt Calypso (32). „Toen besloot ik iets te doen en me aan te sluiten bij de Territoriale Verdediging. Ik kon niet gewoon blijven zitten en niks doen in het donker terwijl er van alles in de buurt ontplofte.”

Calypso, nom de guerre, plaatsvervangend stafchef van de vrijwilligerseenheid van de regio Boetsja en commandant van de Heksen van Boetsja. Ze neemt deel aan een training voor rekruten die leren schieten met een Browning-machinegeweer buiten Kyiv op 26 juli 2025. — FOTO KOSTYANTYN CHRENICHKIN

Ad-rem en met een aanstekelijke lach heeft Calypso de kwaliteit dat ze anderen moed geeft op momenten dat het zwaar is. Sinds het begin van de oorlog was zij degene die vrienden belde als ze bang waren, zegt ze. Als barvrouw in nachtclubs was ze naar eigen zeggen meestal als eerste om gasten uiteen te trekken als er vuisten rondzwaaiden.

Bij de standplaats schijnt licht van een een-pits campingstoof met een mokkapot. Een standaard mobiele brigade bestaat uit vier personen. Een chauffeur, één navigator, één iemand

die het machinegeweer bedient, en één iemand die daarbij helpt, door de lucht te verlichten met noodvuurwerk en door te zorgen dat de kogels voorhanden zijn.

Lokdrones

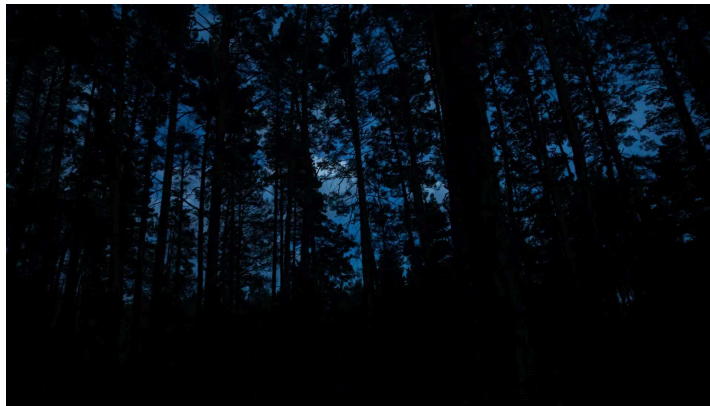
Maar de Oekraïense verdediging tegen drones verloor afgelopen maanden aan kracht. De Russische strijdkrachten hebben de tactieken aangepast. De Shaheds komen in zwermen met tientallen tegelijk of meer - een deel zijn 'lokdrone's' bedoeld om de afweer te overweldigen, zonder explosieve lading. De Oekraïense inlichtingendiensten schatten dat Rusland dagelijks 170 nieuwe exemplaren bouwt, lok en echt.

De drones zijn sneller dan voorheen, tot 300 kilometer per uur. Ze zijn soms geladen met clustermunitie, brandmunitie of explosieven met vertraagde ontsteking, die uren later nog af kunnen gaan tijdens een reddingsactie of bij het opruimen.

En het belangrijkste: waar de drones eerst laag vlogen om de radars te ontlopen, vliegen ze nu op zo'n twee kilometer hoogte. Hierdoor blijven ze buiten bereik van de mitrailleurs tot het moment dat ze richting hun doel gaan zakken. „Ze proberen ons altijd een beetje te imponeren. En zo veel mogelijk schade aan te richten”, zegt Calypso.

! luchtafweerbrigade Heksen van
n informatie over luchtdreiging op een

De nachtelijke lucht in de bossen van Boetsja tijdens
het patrouilleren van de Heksen van Boetsja op 24 juli.

YN CHERNICHKIN

Hierdoor moet Oekraïne terugvallen op meer geavanceerde wapens, zoals luchtdoelraketten en de Amerikaanse anti-tankraket Javelin. Dat wapen blijft geweldig effectief en heeft in Oekraïne een cultstatus als 'de heilige Javelin'. Zo'n infrarood geleide raket is echter zo'n 50.000

keer duurder dan een kogel voor de M2. Ook heeft Oekraïne er veel minder op voorraad en gebruikt het ze liever aan het front.

Nieuw afweersysteem

Daarom wordt er gewerkt aan een nieuw afweersysteem. Omdat het de nationale veiligheid betreft, is daarover lang niet alles bekend. Maar de luchtmacht heeft tegenover Oekraïense media gezegd dat steeds meer brigades getraind zijn in het besturen van 'onderschep-drones'. Ook de Heksen trainen hier inmiddels mee.

„Het is een goede nacht, een rustige nacht”, zegt een heks met verwassen roodgeverfd haar en een machinegeweer hangend voor haar buik. De radar toont alleen een drone-aanval op Poltava. „Dat is niet onze richting. Jullie hadden gisteren moeten komen”, grapt ze. Die nacht stuurde Rusland weer honderden kamikazedrones op Oekraïne. „Maar wij weten natuurlijk zelf ook niet wanneer er wat aan komt vliegen.” Het is middernacht en tijd om de wacht te wisselen.

Overdag wordt er in de bossen getraind op een schietbaan. Dat juist in Boetsja een brigade met vooral vrouwen populair werd, is geen toeval. Russische militairen bezetten de stad eind februari 2022 ruim een maand lang. De stad werd een symbool van het Oekraïense verzet en van de wreedheid van de Russische strijdkrachten.

Valkyrie, nom de guerre, (Valentyna, 52) tijdens een gevechtstraining met de Heksen van Boetsja. — FOTO KOSTYANTYN CHERNICHKIN

„De Russen hielden mijn jongste van acht een machinegeweer tegen zijn hoofd toen we gingen evacueren”, zegt ‘Valkyrie’ (Valentyna, 52). Ze heeft kort blond haar en knippert bij het horen van de knallen van de schietbaan, al zit ze al een jaar bij de Heksen.

Ongeloof was het eerste wat ze ervoer toen de Russen haar stad innamen. Toen ze zich na een paar dagen realiseerde dat het echt was, besloot ze te vertrekken - met haar hond, konijn, man en jongste zoon in de auto. Haar oren zo overweldigd van de dagenlange explosies dat ze niets meer hoorde. „De vorige keer dat ze kwamen, wisten we niet wat we moesten doen. Als ze, god verhoede, nu weer op onze grond stappen, weten we hoe we ons moeten verdedigen”, zegt Valkyrie. Ze gebaart naar haar machinegeweer. „Nu kan ik schieten.”

Dubbele agenda

De vrouwenbrigade heeft naast de luchtafweer een dubbele agenda: het tekort aan manschappen oplossen en vrouwen laagdrempelig kennis laten maken met militaire dienst.

Demografisch staat het land op achterstand tegenover Rusland. Nu het Kremlin zijn oorlogsdoelen (capitulatie van Oekraïne, demilitarisatie, het hallucinante 'denazificatie' en afzien van NAVO-lidmaatschap) afgelopen week weer heeft herbevestigd, lijkt de oorlog nog niet spoedig voorbij.

Voor Oekraïne is de eerstvolgende stap vermoedelijk het mobiliseren van jonge mannen. Die worden momenteel geworven met een speciaal contract met betere voorwaarden. En hoewel er nu nog een taboe rust op gedwongen mobilisatie, verwachten velen dat daarna de vrouwen aan de beurt zijn. De 13e brigade van de Nationale Garde 'Chartija' begon in mei ook al met een wervingscampagne voor vrouwen.

Slechts zo'n 70.000 vrouwen dienen in de Oekraïense strijdkrachten, stelde het Oekraïense ministerie van Defensie eerder dit jaar. Dat is op een totaal van ongeveer 800.000 tot 1 miljoen. Met name in de achterhoede, de logistiek, medische hulpverlening, in de communicatie en bij drone-eenheden zijn steeds vaker vrouwen te vinden.

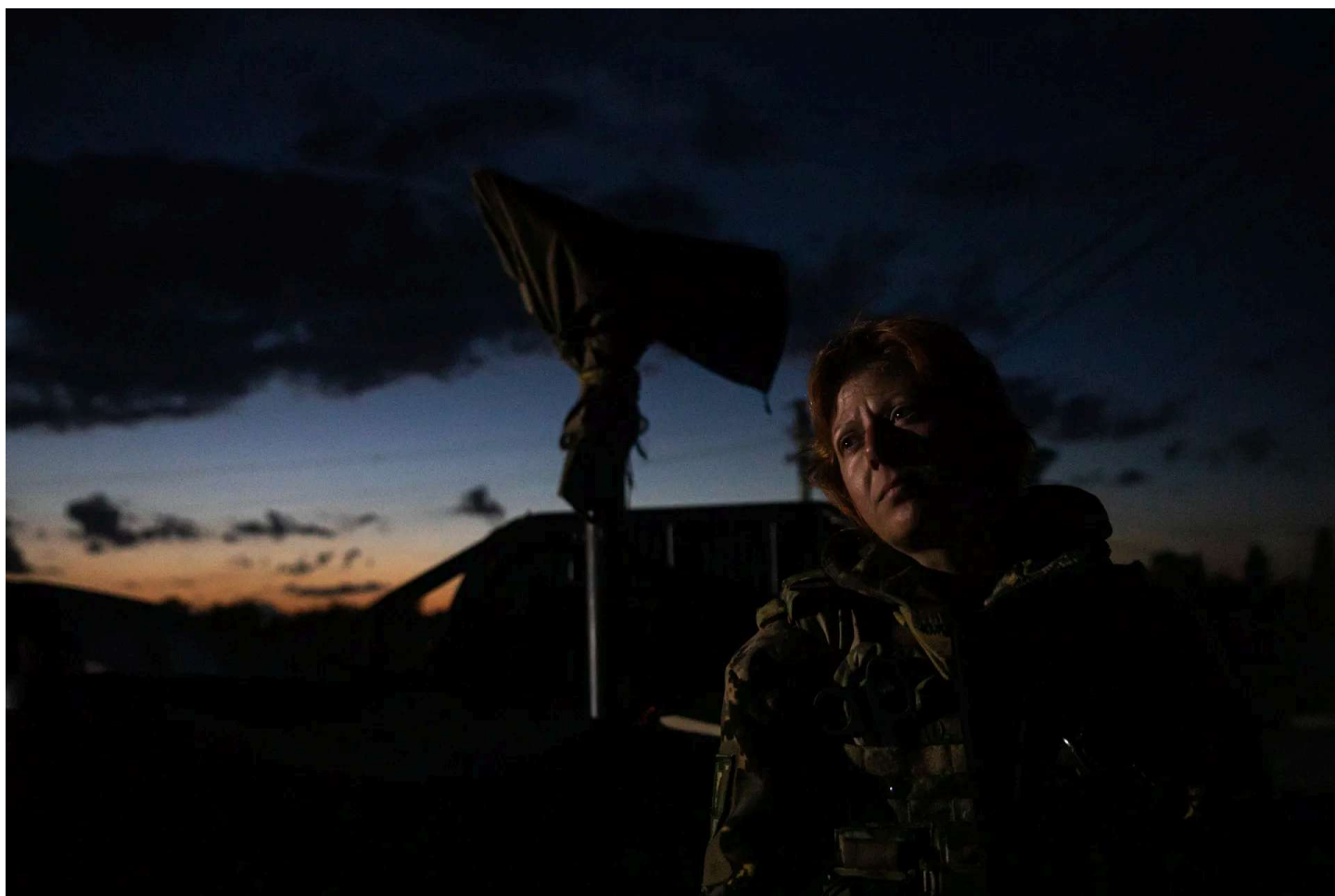
„Het land is in oorlog met een verachtelijke en verschrikkelijke vijand”, zegt de commandant Andri Verlaty, hoofd van het coördinatiecentrum van de Territoriale Verdediging van de Gemeenschap Boetsja, waar de Heksen onder vallen. „Hij moet tegengehouden worden. Mobilisatie is geen straf, het is het verdedigen van het land. Door te dienen kan een vrouw zichzelf en andere vrouwen beschermen.”

Uit noodzaak

Commandant Verlaty richt zich uit noodzaak op vrouwen. In mei 2024 veranderde de mobilisatiewet in Oekraïne. Mannen die 'gedeeltelijk geschikt voor dienst' waren, werden gevechtsklaar beschouwd. „Die maand werd 100 procent van de mannen in mijn vrijwilligers-eenheid overgeheveld naar de Oekraïense strijdkrachten”, zegt Verlaty.

De luchtafweer bij Boetsja had een acuut probleem. Verlaty besloot te proberen vrouwen te werven met een oproep op sociale media. Twee artsen uit Odesa meldden zich aan, en Calypso. „Ze verdedigden anderhalve dag achter elkaar, toen zei Calypso 'ik moet even naar huis vliegen'. Ik zei 'toe, pak de bezemsteel'. En zij: 'Denk je soms dat ik een heks ben?' Ik zei: 'absoluut, jullie hebben de hele nacht op drones gejaagd.' Op dag drie schoten de heksen hun eerste Shahed uit de lucht. „Toen was luid en duidelijk” dat de Heksen hun bestaansrecht hadden bewezen, zegt Verlaty.

Zelensky tekende deze week ook een wet die het mogelijk maakt voor mannen van ouder dan 60 om zich aan te melden voor de strijdkrachten, als ze de fittest halen.

Eén van de Heksen van Boetsja houdt 's avonds de wacht. — FOTO KOSTYANTYN CHERNICHKIN

De heksen krijgen de basis gevechtstraining en leren schieten met een kalasjnikov. Maar alles op een langzamer tempo - naast de nachtelijke wacht hebben veel van hen nog jonge kinderen of betaald werk. Sommige vrouwen komen er tijdens de nachtelijke dronejacht achter dat ze goed met adrenaline om kunnen gaan en er plezier in hebben. Het gebeurt niet zelden dat een heks zich na enige tijd aanmeldt bij de strijdkrachten - dus de brigade is constant op zoek naar nieuwe leden.

Calypso zou wel bij de strijdkrachten willen dienen. Ze heeft al een aantal missies in het oosten gedaan. Maar de commandant wil haar daar niet permanent stationeren. Als drijvende kracht bij de Heksen kan ze niet gemist worden. In plaats daarvan werd ze deze maand benoemd tot plaatsvervangend hoofd van de centrale leiding van de vrijwilligersbrigade.

Bang is ze naar eigen zeggen nooit tijdens de dronejacht. „Eng is het alleen als ik nog geen koffie op heb, of geen energiedrank”, grapt ze. Dan serieus: „Als je een drone ziet zakken

richting een woonhuis, vrees ik natuurlijk wel dat er mensen wonen. Maar we hebben de situatie gewoonlijk onder controle. Als je weet wat je doet, dan is er weinig engs aan. En bovendien, we gaan geen twee keer dood, dus waarom zou je er dan nerveus over zijn. Toch?"

De Oekraïense strijdkrachten en de vrijwilligerseenheden raden ten strengste af dat de volledige naam van hun medewerkers in de media verschijnt. Dit is een maatregel omwille van de veiligheid. Tijdens een oorlog kan het publiceren van namen militairen en hun familieleden op bedreiging komen te staan, chantabel maken, of doelwit maken van aanvallen en sabotage.

Patroonhulzen op de grond bij de schietbaan van de Heksen van Boetsja. — FOTO KOSTYANTYN CHERNICHKIN